

31. *Ad 4um*. R. Verba cit. Can. non recte attribui GREGORIO, cum non apud hunc, sed ISIDORUM extant L. 6. Etymolog. c. 19.: sed cujuscumque sint, duntaxat ad modum exempli referuntur. Auctor operis *de operib. Cardinal.* ea solum sacramenta exponenda sumpserat, quæ Christus in cœna instituit, Eucharistiam, Chrisma et Ordinationem; vide *Serm. de cœna Domini, et lot. ped.* inter opera S. CYPRIANI. RABANUS demum Libris de Instit. Clericor. de sex prioribus solum sacramentis agit, quia hæc clericis, quos instituit, conveniunt, Matrimonio omissio, quod ad eosdem non pertineat.

32. *Obj. III.* Etiam lotio pedum Joan. 13. adhibita in cœna a Christo ad vera sacramenta pertinet; ergo sunt plura, quam septem. *Prob. Ant.* Habet enim omnia, quæ veri nominis sacramentum exigat; nam 1°. adest ritus externus, sive signum sensibile, nimirum lotio. 2°. Institutio divina et præceptum Christi v. 14. *Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes: exemplum enim dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.* 3°. Promissio gratiæ v. 8. *Si non laverō te, non habebis partem mecum.*

R. N. A. et *prob.* et dico, non haberi 1°. præceptum Christi, sive institutionem divinam, ut traditione constat ex praxi Ecclesiæ; nunquam ea præceptum Christi in ea lotione agnovit sibi traditum, quod demonstrat ejusdem quoad illam disciplina varia. Nam S. AMBROSIO teste, L. 3. de Sacram., eam non observavit Ecclesia Romana, cæterarum Magistra. Teste ISIDORO, L. 6. Etymolog. c. 7. Ecclesia Hispana Dominica Palmarum ante Baptismum non pedes solum, sed et caput abluebat baptizandorum. Idem mos Gallicanæ fuit ALCUINO teste, L. de Eccles. Offic. De Africana Auc. refert epist. 55. n. 33. ad Januar. (alias 149.) plures lotionem in consuetudinem recipere noluisse, ne ad Baptismum pertinere videretur; alios, ubi consuetudo fuisset, eam abstulisse. Et vero nunquam Christiani putarunt, speciale sibi præceptum datum de pedum lotione; alioquin peccarent omnes, qui ea ceremonia non utuntur. Deinde plerumque ante Baptismum adhibebatur; ergo non putabatur instituta ut sacramentum, cum ille omnium janua sit. Per hæc igitur: *si ergo ego lavi pedes*, etc. humilitas, tum charitas præcipitur, ut exponunt CHRYS. et CYRILLUS in hunc S. Joannis locum.

2°. Nec habetur promissio gratiæ; per hæc enim: *nisi laverō te, non habebis partem mecum*, ad litteram non promittit Christus gratiam, sed minatur Petro pœnam ob inobedientiam, ut rursus exponunt laudati ante Patres CHRYS., CYRIL., tum S. BASIL. L. 4. de Bapt. c. 2. Unde multum differt hæc Christi propositio: *nisi laverō te*, etc., ab hac Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, etc.; hæc enim posterior universalis est, omnes respiciens citra conditionem ullam; prior vero Petrum, ejusque reluctantiam respicit, cui, nisi obediat, comminatur pœnam. Per ista vero v. 10. *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet*, non innuitur, lotionem pedum peccata venialia more aliorum sacramentorum remittere ex opere operato; alias quotidie deberent lavari pedes; sed esse figuram lotionis alterius internæ, qua etiam *loti, mundi toti*, sive simpliciter mundi, h. e. justis indigent, ut levioribus maculis, peccatis venialibus se mundent, quæ etiam justis adhærent, veluti balneo lotis in pedibus pulveres. Lotio autem interna, qua diluuntur ejusmodi nævorum in justis pulveres, per illam externam figurata sita est

in contritione, Pœnitentiæ sacramento, humilitate, aliisque virtutum actibus, qui oppositi sunt certis peccatis venialibus.

33. *Dices*: Attamen S. AMBROS. L. 3. de Sacram. c. 1. n. 4. et seqq. lotionem pedum etiam ad nostram sanctificationem institutam asserit. Et L. de Mysteriis c. 6. n. 32. plantam Petri, ait, abluì, *ut hæreditaria peccata tollantur*; propria autem relaxari per Baptismum: auctor vero serm. de lot. ped. inter CYPRIANI opera p. 334. ad hæc verba, *nisi laverō te, non habebis partem meum*: *Paulatim*, ait, *mysterii hujus declaratur necessitas, quam conditio proposita inevitabilem reddit.* D. BERNARD. serm. de Cœn. Dom. n. 4. (opp. t. 1. p. 891. E.): *Ut de remissione quotidianorum, inquit, minime dubitemus, habemus ejus sacramentum, pedum abluitionem.*

R. 1°. *generaliter*: Lotionem pedum dici sacramentum acceptione latiore, quatenus scilicet aliquid sacri significet, quod in nobis fieri quotidie debet, h. e. expiationem peccatorum venialium; non hanc efficiendo sacramentorum aliorum more, sed ut obtinendam per deprecationem, pœnitentiam, humilitatem, etc. Et vero si crederent, lotionem pedum tale sacramentum esse; oporteret sane, inquit BELLARM. apposite, nos ex eorum sententia quotidie invicem lavare pedes, eo quod sacramentum hoc culparum quotidianarum esse expiationem dicant. Hinc simul patet responsio ad posteriores duos, D. BERN. et auctorem serm. cit.

R. 2°. *in specie* ad S. AMBROS., et explico cum dist.: ait hunc ritum institutum esse etiam ad sanctificationem nostram, hanc simul efficiendam N. solum significandam, obtinendam vero per actus alios pœnitentiæ, humilitatis, charitatis, etc. C. Per hæreditaria vero peccata nihil minus, quam originale intelligit, cum illud per Baptisma dilui, nec solum propria personalia actualia, tota semper crediderit Ecclesia contra Pelagianos, ipseque AMBROS. L. cit. de Myster. c. 3. n. 11. inquit, in Baptismo *omne abluì carnale peccatum*; sed intelligit concupiscentiam, juxta ea, quæ S. Pater idem in Ps. 48. n. 9. tradit, ubi, quod L. de Myster. vocaverat *peccata hæreditaria, lubricum calcanei* appellat: *lavemus et pedes, ut lubricum calcanei possimus auferre.* Proinde sensus est: obtenta mundatione baptismali, necessariam insuper esse aliam, qua hæreditaria coerceatur concupiscentia, expienturque, si qua per hanc contracta, peccata quotidiana; hanc vero expiationem significari quidem lotionem pedum, sed obtineri modis aliis, non per eandem effici.

ARTICULUS III.

QUIS AUCTOR ET INSTITUTOR SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS ET QUÆ EORUM TUM AD SE INVICEM, TUM SUBJECTUM COMPARATIO?

34. *Præmitto.* Non istud hic in controversiam venit, Deusne solus principalis sacramentorum auctor sit; certum enim est, neminem, præterquam Deum solum, qui solus est gratiæ auctor, posse sensibilibus rebus virtutem causandi gratiam annectere, ac proinde ex auctoritate divina profluere debere, ut aliquid conferendi gratiam virtute polleat. Sed maxime quæritur, utrum sacramenta novæ Legis omnia a Christo, ac quidem immediate insti-

tuta sint? contra ac quidam Theologorum veterum putarunt, sacramenta quædam nonnisi post Christi in cœlos ascensum, accepta tamen a Christo potestate instituta fuisse. Sic Extremam Unctionem tum primum institutam fuisse ab Apostolis HUGO VICTOR., ac Magister Sententiar. asserebant. Confirmationem primum in Conc. MELDENSI an. 843. tum ALEX. ALENS., tum D. BONAVENT. tradidit; etsi immerito plane; cum nihil omnino de institutione hujus sacramenti, quasi tum primum facta, in toto isto Concilio reperire sit, sed solum quidam præscribantur Canones, juxta quos administrari hoc sacramentum debeat, ut ne conferatur a chorepiscopis, Can. 44. Ne ob sacrum chrisma aliquid muneris episcopi accipiant, Can. 45. Ne sacrum chrisma nisi feria quinta majoris hebdomadæ conficiatur, Can. 46. Quæ institutionem non primum factam arguunt, sed antiquam supponunt.

33. *Dico I.* Omnia et singula novæ Legis sacramenta Christus immediate et per se ipsum instituit. Est certa apud Doctores sententia, ac juxta multos de fide, quod tamen negant alii.

Prob. I. Ex SCRIPTURIS sacris. 1º. Nullum est ex sacramentis septem, cujus expressa in Scripturis mentio non fiat; ut constat ex num. 20. Igitur imprimis nullum post lapsam Apostolorum ætatem institutum ab Ecclesia dici potest. Sed nec ipsis ab Apostolis; nam 2º. 1. ad Cor. 4. Apostoli profitentur, se ministros duntaxat esse, ac dispensatores mysteriorum Dei; nusquam auctores. Et jam c. 3. v. 5. præmiserat: *Quid vero Paulus? Ministri ejus, cui credidistis.* 3º. Teste S. LUCA Act. 1. Christus a resurrectione sua 40. dierum spatio conversatus cum Discipulis fuit, loquens de regno Dei, h. e. Ecclesia ordinanda; quo tempore proinde ea excepisse e divini Magistri ore dicendi sunt, quæ postea de sacramentis tradiderunt: *Non ii dies, dilectissimi,* inquit S. Leo serm. 1. de ascens. c. 2., *qui inter resurrectionem Domini ascensionemque fluxerunt, otioso transiere decursu; sed magna in his confirmata sacramenta, magna sunt revelata mysteria.*

Prob. II. Ex SS. PATRIBUS qui non alium unquam sacramentorum institutorem, quam Christum pronuntiant. Ita S. AMBROS. L. 4. de Sacram. c. 4. *Auctor sacramentorum,* inquit, *quis est, nisi Dominus Christus Jesus?* S. AUG. tum epist. 54. n. 1. (alias 118.) ad Januar., tum L. de vera Relig. c. 17. n. 33. *Ab ipsa,* ait, *Dei Sapientia homine assumpto, a quo in libertatem vocati sumus, pauca sacramenta saluberrima constituta sunt, quæ societatem Christiani populi, hoc est, sub uno Deo liberæ multitudinis, continerent.* Similia in aliis comperies. Hæc vero de institutione immediata oportere intelligi, patebit ex sequentibus.

Prob. III. Ex Conc. TRIDENT., quod Sess. 7. Can. 1. sic definit: *Si quis dixerit, sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo instituta... anathema sit.* Sed hoc de institutione immediata debet accipi: 1º. Quia vulgari et modo loquendi et sensu per institutorem is proprie designatur, qui per se ipsum immediate instituit, vel ordinat quidquam; omnino sicut præcipere is solum dicitur, qui per se immediate præcipit, etsi legem chartæ consignet alius, divulgat præco. Hinc et quæ præcipit Ecclesia, non veniunt juris divini, aut præceptorum Christi nomine, etsi Ecclesia, dum præcipit, id auctoritate faciat delegata a Christo.

2º. Dum Concilium agit de sacramentis in specie, ea a Christo instituta dicens, aliaque, etsi particulam *immediate* non addat; semper tamen hæc debet subintelligi, ut Sess. 14. c. 1. dum Pœnitentiam ait, tunc a Christo præcipue institutam, quando *a mortuis excitatus insufflavit in Discipulos dicens: accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, etc.*; Sess. 22. c. 1. *Christum in ultima cæna Apostolos instituisse sacerdotes, etc.*, semper institutio immediata intelligitur; ergo et dum Can. 1. cit. definit, esse instituta a Christo omnia sacramenta. Quin

3º. Sess. 14. Can. 1. Extremam Unctionem, ad quam fere solam tota recidit difficultas et quæstio (nam quod de Confirmatione putabant aliqui, eam in Conc. Meldensi institutam, lapsus fuit, ut ex ipso Conc. constat), definit fuisse institutam a Christo, et a Jacobo *promulgatam*; ergo hoc ipso docet S. Synodus, hoc sacramentum esse institutum a Christo immediate. 1. Quia institutionem opponit promulgationi, priorem Christo, alterant Jacobo tribuens; at promulgator institutionis institutor ipse non est. 2. Si esset ab Apostolo instituta immediate, eoque mediante a Christo, non esset ratio, quod promulgationem solam Jacobo, institutionem vero soli Christo tribueret. Igitur pariter, cum omnia sacramenta a Christo instituta docet, eodem loquendi modo instituta immediate intelligit.

4º. Si quædam sacramenta instituisset Ecclesia, mutare posset eorum substantialia, sicut eorum ritus, quos ipsa instituit; sed TRIDENT. negat, hanc potestatem competere Ecclesiæ, dum Sess. 21. c. 2. docet, esse potestatem in Ecclesia mutandi sacramentorum ritus, at *salva eorum substantia.*

36. *Obj. I.* In statu Legis naturæ ac scriptæ ex auctoritate divina homines instituerunt sacramenta, cum determinarent ipsi signa sensibilia; ergo idem de Lege nova dici potest.

II. S. AUGUSTIN. L. 3. de Doctr. Christ. c. 9. quædam instituta ab Apostolis supponit, de sacramentis inquit: *Ipse Deus et Apostolica tradidit disciplina.* Et epist. 54. cit. ad Januar. n. 1. Baptismum et Eucharistiam recensens ceu a Christo instituta addit: *et si quid aliud commendatur in Scripturis;* ergo illa duo solum a Christo instituta agnoscit, vel certe ea tantum, quorum refertur institutio in Scriptura.

III. Auctor serm. de ablut. ped. inter S. CYPRIANI opera p. 333. : *Ipse summus,* inquit, *sacerdos sui est sacramenti institutor et auctor, in cæteris homines Spiritum sanctum habuere doctorem;* ergo quædam per homines instituta supponit.

IV. Christus Apostolis et Ecclesiæ omnem reliquit potestatem; ergo et instituendi sacramenta.

Ad 1º. R. N. *Ant.*, cujus nullum extat ullibi fundamentum; sed et hæc immediate a Deo instituta sunt, promulgata per angelos et Moysen, ut de circumcissione in Lege scripta constat, ex Gen. 17., de aliis in libris Exodi et Levitici. Nec, ut homines tunc instituisse sacramenta dici possint, sufficit, quod signa e. g. in remedio naturæ determinarent; sed principaliter requiritur, ut signum sit significativum gratiæ, ac causativum sanctitatis, quam significationem ac vim signo Deus addidit, non homines.

Ad 2º. R. N. *Cons.* Nam quoad 1º, textum, vox *disciplina* non institu-

tionem, sed expositionem, promulgationem, doctrinam sonat. Quoad 2um. textum hæc duo refert ad modum exempli tantum; cætera vero agnoscit, non quæ instituuntur, sed commendantur in Scripturis, sive Scriptura eorum institutionem referat, sive non; sed singula septem commendantur in Scripturis juxta num. 20.

Ad 3um. R. N. Cons. Per particulam enim *cæteris*, non intelligi debent sacramenta cætera, cum omnium consensu certum sit, præter Eucharistiam, etiam Baptismum saltem a Christo esse immediate institutum; sed ceremoniæ; quæ ad Eucharistiæ celebrationem pertinent, ut sensus sit: Christus sacramentum sui corporis instituit ipse per se, cætera, quæ ad idem celebrandum pertinent, ritus, liturgiæ, etc., Ecclesiam, docente Spiritu sancto, auctorem habent.

Ad 4um. R. D. Omnem potestatem, quæ ad rectum Ecclesiæ regimen pertinet C. etiam instituendi sacramenta N. Priorem semper, posteriorem sibi relictam nunquam agnovit Ecclesia, juxta TRIDENT. Sess. 21. c. 2. supra cit.

37. Dico II. Sacramenta novæ Legis non sunt omnino paria, 1°. dignitate 2°. necessitate.

Prob. 1^a. pars ex CONC. TRIDENT. Sess. 7. Can. 3. *Si quis dixerit, hæc septem sacramenta ita esse inter se paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius, anathema sit.* Quo Canone Lutheri assertum ferit in L. de ministris Ecclesiæ instituendis ad Pragenses; *Sacramentum altero dignius esse non posse, cum eodem verbo Dei omnia constent.* Et vero simpliciter Eucharistia dicenda est quoad ipsam substantiam antecellere sacramentis omnibus; cætera enim ex re sensibili constant et virtute quadam agendi communicata sibi a Deo; at Eucharistia non virtutem quamdam solum operativam gratiæ, sed virtutis, ipsiusque gratiæ auctorem Christum continet. Et præterea est hoc sacramentum quasi omnium cæterorum consummatio; unde et post alia tradi solet, quando illa traduntur adultis; olim etiam post ipsam Extremam Unionem juxta Can. *Ab infirmo*, Caus. 26. q. 7. etsi consuetudo obtineat hodie contraria, eo quod sæpe accidat, ut infirmi in extremis constituti, morbo interim invalescente, S. Communionem recipere nequeant.

Prob. 2^a. pars. Quia Baptismus est necessarius omnibus necessitate medii, h. e. ut sine eo, vel in re vel in voto, salus obtineri non possit, quin excuset vel ignorantia, vel impotentia. Pœnitentia quoque necessitate eadem necessaria est, non quidem omnino singulis ut Baptismus, qui eatenus necessitate Pœnitentiam superat; sed solis et post Baptismum relapsis. E contra ex sacramentis alia non nisi necessitate præcepti necessaria sunt, h. e. quorum susceptio quidem præcepto gravi imperatur; potest tamen absolute sine his vel in re, vel in voto susceptis obtineri salus, si aut ignorantia, aut impotentia excuset. Talia passim dicuntur Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, etsi adhuc iterum aliquo cum discrimine, de quo vide Theol. Moral. Aliam demum necessitatem Ordo habet, tum Matrimonium. Illa equidem non Christianis singulis, sed solum toti communitati Ecclesiæ, simpliciter necessaria sunt: 1°. Ordo; hic enim Ecclesiæ rectores aut gubernatores constituit: sed juxta Prov. 11. *ubi non est gubernator, populus corruet.*

Præterea si necessaria sit relapsis Pœnitentia, necessarii etiam ejusdem ministri sunt, sive sacerdotes. 2°. Matrimonium, ex eo quod conservat multitudinem Ecclesiæ.

38. Dico III. Comparative ad subjectum sacramenta novæ Legis 1°. alia dicuntur *sacramenta mortuorum*, quæ de se gratiam primam conferunt; unde et a peccatore recipi possunt; suntque Baptismus et Pœnitentia. Alia *vivorum*, quæ de se gratiam secundam, h. e. augmentum gratiæ sanctificantis conferunt; unde in subjecto jam gratiam præexistentem requirunt, qualia cætera quinque sunt. 2°. Rursum quædam sunt *characteristica*, sive ut aliis placet, *initerabilia*, sic dicta ob characterem, quem indelebilem imprimunt, unde iterari non possunt; ut Baptismus, Confirmatio, et Ordo. Quædam *non characteristica*, aut *iterabilia*, ut cætera quatuor. Demum unum est, et dicitur *permanens*, Eucharistia, utpote in re permanente, Christi videlicet corpore et sanguine consistens; reliqua sex *transientia* appellantur, quod non in re fixa, vel stabili consistant, sed actione transiente.

CAPUT II.

DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS CAUSALITATE ET EFFECTU.

Præcipua hic disputatio cum posteriorum temporum Novatoribus est. 1°. Cum Socinianorum et Anabaptistarum sectis, quæ omnem plane virtutem ac vim causandi sacramentis abnegant, nihilque aliud volunt esse sacramenta, quam nuda et inermia signa discretiva fidelium a Judæis et infidelibus, ut habet Catechesis Racoviana c. 4., et docet Socinus Disp. de Bapt. 2°. Cum Protestantibus, qui etsi Socinianum dogma, ut debent, condemnent, ac contra hos sacramentorum efficaciam extollant; nullam tamen efficaciam aliam integram relinquunt sacramentis, quam obsignandi promissiones divinas, et excitandi in hominibus fidem, quæ sola justificet, h. e. faciat, ipsam Christi justitiam externe homini imputari, dum hic per sacramenta excitatus credit, se justum esse. Nullam igitur juxta hos gratiam internam sacramenta per se ipsa efficiunt. Recedunt ab his longissime Catholici, et sacramentis omnes virtutem efficiendi per se gratiam internam tribuunt, solum inter se differentes quoad causandi modum, et similia. Unde sit